

STEIM ontwikkelt

TONE

museum+ voor geluidskunst

Beste lezer,

*als je hoort dat er in de stad waar je bent
een museum voor geluidskunst is,*

wat denk je dan?

lab: samen experimenteren met geluid en muziek

podium: debatten, concerten en seminars

museum+: vaste collectie, tijdelijke expo's en werk in uitvoering

academie: lesprogramma's en workshops

restaurant: samenwerken is samen eten en drinken

guesthouse: artists in residence kunnen bij ons verblijven

ontmoetingsplek: je weet nooit wie je tegenkomt

tentoonstellingsruimte: maken is tonen

versie: 18/09/2015 (DR)

STEIM en TONE

Steim wil met een groep partners een permanente plek voor het presenteren van geluidskunst ontwikkelen onder de naam TONE. Het wordt een thuis voor makers en hun werk op de grensvlakken van muziek, geluid, beeld, fysieke ruimte en theater. Voor radicale experimenten, op zoek naar nieuwe vormen en toepassingen van geluid en muziek. Soms compromisloos, gewoon omdat het kan, omdat we nieuwsgierig zijn of omdat we niet altijd willen weten waar we naar op zoek zijn. Maar soms ook doelgericht in verbinding met disciplines als architectuur en produktontwerpen en met maatschappelijke sectoren zoals zorg en onderwijs. We experimenteren met geluid en muziek en we delen de resultaten met een groot publiek.

Dat doen we niet alleen: werken uit de collecties van het Stedelijk Museum of het Gemeentemuseum krijgen bij TONE de ruimte die ze verdienen, experimenten van residents van STEIM of van studenten van kunstvakopleidingen worden publiek gemaakt, en partners als Fiber, Sonic Acts of De Appel werken mee aan de programmering van TONE.

Sound art is an artistic discipline in which sound is utilised as a medium. Like many genres of contemporary art, sound art is interdisciplinary in nature, or takes on hybrid forms. Sound art can engage with subjects such as acoustics, psychoacoustics, electronics, noise music, audio media, found or environmental sound, explorations of the human body, sculpture, film or video and an ever-expanding set of subjects that are part of the current discourse of contemporary art.

(Wikipedia)

Geluidskunst?

Wat is geluidskunst? Arie Altena schreef in 2006 in de nieuwsbrief van de Brakke Grond over geluidskunst het volgende:

“Maar wat is geluidskunst? De term wordt tegenwoordig gebruikt om werk met zeer uiteenlopende achtergronden onder één noemer te brengen. We hebben het immers zowel over klankinstallaties als over soundscapes en geluidssculptuur; geluidskunst kan site specific zijn, of juist niet; het visuele aspect kan prevaleren boven het geluidsaspect, maar er is ook geluidskunst die uitsluitend uit geluid bestaat. Er is geluidskunst voor radio (radiofonie, hoorspelen), er zijn geluidswandelingen, maar het kan ook een performance betreffen, of iets wat op een DJ-optreden lijkt. Er is interactieve geluidskunst, en geluidskunst die de mogelijkheden van internet, mobiele telefonie en digitalisering te baat neemt. Er is geluidskunst die ferm onderdeel uitmaakt van de hedendaagse muziek, en er is geluidskunst die vooral interessant is binnen het kader van de hedendaagse beeldende kunst. En dan zwijgen we over de 21-ste eeuwse kunstenaar die zich op alle deze terreinen begeeft. Er is niet één geluidskunst. Er is dus ook niet één Nederlandse geluidskunstscene.”

Maar er is straks wel één TONE. Want al die experimenten hebben wel degelijk iets gemeenschappelijk: ze maken geluid, soms heel weinig, soms zelfs heel veel en zijn daarom lastig te presenteren in de traditionele grote witte ruimtes van musea en galeries voor beeldende kunst. Veel mooi werk vindt zo zijn weg naar een tentoonstelling of festival, maar belandt daarna al snel in een depot, of bij de maker op zolder. Daarom TONE, met voor ieder werk een eigen ruimte.

We luisteren verder naar Arie:

“Edwin van der Heide is een Nederlandse geluidskunstenaar wiens werk veelvuldig op festivals te zien is. Zijn installaties hebben altijd een stevige fysieke aanwezigheid. Een luidspreker op een enorme stalen arm draait bijvoorbeeld rustig rond en tast de omgeving af, reageert op toeschouwers die dichtbij staan, volgt hen, bromt, en begint dan in een angstaanjagend tempo rond te draaien. Nog fysieker en ook monumentaler is het werk van de in Nederland wonende Amerikaan Mark Bain. Hij laat muren trillen, de wind door enorme buizen aan het Noordzeekanaal loeien, of laat een huis instorten (de performance Soundhouse), en onderzoekt zo de verhouding tussen akoestiek en architectuur.

Zulk werk herinnert misschien nog het meest aan de geluidskunst van de jaren tachtig: visueel sterke geluidsinstallaties. Een hoogtepunt uit die tijd is ongetwijfeld

Remco Scha's The Machines, een batterij aan elektrische gitaren die werden aangeslagen door snaren die door de hele ruimte waren gespannen.”

Arie's voorbeelden zijn allemaal mensen uit STEIM's bestaande netwerk. Al decennia lang is STEIM een thuishaven voor geluidskunstenaars die met hun ideeën bij ons komen en hun ervaringen met elkaar en ons delen. In onze geschiedenis zien we een glijdende schaal van installatiekunst waarbij geluid centraal staat via interactieve installaties naar nieuwe instrumenten voor live performance op een podium. Performance is qua publieke presentatie lang dominant geweest, maar TONE wil ruimte bieden voor juist het hele spectrum.

En niet alleen dat, we willen ook nadrukkelijk ruimte bieden aan een breder palet aan experimenten rondom geluid en muziek, met name in relatie tot verbindingen met architectuur, produktontwerpen, muziekonderwijs en muziekinstrumenten voor de zorgsector. Wij zijn er van overtuigd dat hieruit kruisbestuivingen voortkomen waar iedereen beter van wordt.

We geloven dat we met dit concept een veel groter publiek kunnen aanspreken dan alleen de professionals die sinds jaar en dag hun eigen praktijk verdiepen door bij STEIM te experimenteren. Welke cultuurliefhebber is niet nieuwsgierig naar een museum+ voor geluidskunst?

Voorbeelden

Om een idee te geven van de wereld waar we het over hebben, hieronder een lijst van geluidskunstenaars die werk maken waar wij graag meer aandacht voor willen. De meesten hebben al een geschiedenis met STEIM, of anders wel met een van onze partners.

Zimoun

<http://zimoun.net/>

Bijvoorbeeld:

<http://zimoun.net/2015-64-2.html>

Tom Verbruggen / TokTek

<http://www.toktek.org/Site/home.html>

Vooral deze:

http://www.toktek.org/Site/Module_2.html

Dmitry Gelfand & Evelina Domnitch

<http://www.portablepalace.com/>

Bijvoorbeeld:

http://www.portablepalace.com/camera_lucida.html

Joris Strijbos

<http://jorisstrijbos.nl/>

Bijvoorbeeld:

http://jorisstrijbos.nl/?page_id=498

Edwin van der Heide

<http://www.evdh.net/>

Klassieker

<https://vimeo.com/6717577>

Alvin Lucier

<http://alucier.web.wesleyan.edu/>

Klassieker

https://en.wikipedia.org/wiki/Music_On_A_Long_Thin_Wire

Tristan Perich

<http://www.tristanperich.com/>

Bijvoorbeeld:

http://www.tristanperich.com/#Artwork/Microtonal_Wall

Ryoji Ikeda

<http://www.ryojiikeda.com/>

Dewi de Vree

<http://www.dewidevree.org/site/>

Marije Baalman & Chris Salter

<https://www.marijebaalman.eu/http://chrissalter.com/>

Bijvoorbeeld:

<http://chrissalter.com/projects/n-polytope-montreal-2014/>

Gabey Tjon a Tham

<http://www.gabeytjonatham.com/>

Bijvoorbeeld:

<http://www.gabeytjonatham.com/repetition-at-my-distance/>

Carsten Nicolai

<http://www.carstennicolai.de/>

Marnix de Nijs
<http://www.marnixdenijs.nl/>

Mark IJzerman
<http://markijzerman.com/>

David Byrne
<http://davidbyrne.com/>

Maurizio Martinucci
<http://www.tez.it/info.html>

Arno Fabre
<http://arnofabre.free.fr/en/>

David Rokeby
<http://www.davidrokeby.com/>

Mariska de Groot
<http://mariskadegroot.com/>

Tonkin Liu
<http://www.tonkinliu.co.uk/projects/singing-ringing-tree/>

Bartholomäus Traubeck
<http://traubeck.com/>

Jeffrey van Oers
<http://www.jeffreyvanoers.com/>

Christina Kubish
<http://www.christinakubisch.de/>

Yannick Frank
<http://yannickfranckchronicles.blogspot.nl/search/label/Sound%20Installations>

Thomas Köner
<http://thomaskoner.com/>

Chico Macmurtrie
<http://amorphicrobotworks.org/works/index.htm>

Macular (Daan Johan, Eric Parren, Joris Strijbos)
<http://www.macular.nl/>

Matthijs Munnik
<http://www.matthijsmunnik.nl/>

Gordon Monahan
<http://www.gordonmonahan.com/>

Duncan Speakman
<http://wearecircumstance.com/>

Hans Peter Kuhn
www.hpkuhn-art.de

Marcus Graf
<http://www.marcusgraf.com/>

Jamie Allen
www.jamieallen.com/

Will Schrimshaw
<http://willschrimshaw.net/>

Netwerklab met netwerklek

Lab

We hebben in de loop der jaren een mooi en groot netwerk opgebouwd van partners in veel verschillende werelden: universiteiten, kunstopleidingen, kunstenaars en andere makers, maar ook kinderen, docenten, zorginstellingen en doe-het-zelvers. STEIM is een netwerklab geworden waar iedereen van iedereen leert tijdens geplande en toevallige ontmoetingen. Workshops, presentaties, concerten en tentoonstellingen wisselen elkaar af en vullen elkaar aan.

TONE is dan ook bij uitstek een netwerkactiviteit, met een grote rol voor onze partners: musea, individuele kunstenaars, festivals, opleidingen en onderzoeksinstituten die in hun eigen praktijk te maken hebben met geluidskunst, maar geen mogelijkheid hebben om werken op een respectvolle manier (semi-)permanent te tonen.

STEIM werkt voor TONE samen met veel partners omdat we samen meer te bieden hebben. STEIM blijft zelf onderzoek doen, maar de inhoudelijke programmering van TONE doen we samen met onze partners.

Plek met fysieke ruimte

Veel van onze experimenten konden en kunnen op het podium gepresenteerd worden, maar ook dat is een context die zijn beperkingen kent. Veel geluidskunst heeft de vorm van ruimtelijke installaties of is ingebed in objecten die niet als instrument live bespeeld worden. En dat is in de praktijk een uitdaging voor presentatie. Musea en galleries kunnen er slecht mee overweg. Goed geluid heeft ruimte nodig. Echte, fysieke, goed geïsoleerde ruimte. Omdat geluid ruimte anders vult dan beeld en klanken van verschillende werken elkaar al snel in de weg zitten.

Dat betekent in de praktijk dus heel veel verschillende ruimtes: hoog, laag, lang, kort, groot, klein, akoestisch nat of juist droog... hoe meer variatie, hoe beter.

We willen makers gaan uitdagen om de confrontatie aan te gaan met fysieke kenmerken van de ruimte waar een experiment in getoond wordt.

TONE dus—een presentatieplek die inspirerende ruimte biedt voor geluid en geluidsexperimenten. Waarin ieder werk, ieder experiment tot zijn recht kan komen in een eigen omgeving. We verzamelen en tonen oude en nieuwe geluidskunst. Om

van te leren, om elkaar mee te inspireren en vooral ook om mee te spelen. Een museum? Een museum+! En wat is dat dan? Dat gaan we in de komende tijd samen uitvinden.

Architectuur

We werken momenteel samen met bureau NIO & SLUYS] [VEER. Architect Maurice Nio en Adviseur Harald van der Sluys Veer onderzoeken verschillende bouwkundige scenario's en zullen ideeën over ruimte(s) visualiseren: van nieuwbouw tot verbouwing of het werken met modulaire verplaatsbare ruimtes. Ook begeleiden zij het zoekproces naar locaties en het werven van sponsors.

Even formeel

TONE is een activiteit van STEIM waarin partners participeren als leden van een inhoudelijke redactieraad, maar er zijn straks wel twee stichtingen met een gedeeld bestuur en dezelfde Raad van Toezicht.

Wat gaan we doen?

Experimenteren

Nieuw werk ontwikkelen, op zoek naar nieuwe vormen, met partners werken aan projecten, in opdracht van derden werken, er zijn veel manieren waarop we in de praktijk experimenteren. Ook al is het qua profilering de centrale focus, we beperken ons niet tot geluidskunst als het om onderzoek gaat. We willen ook experimenten met nieuwe instrumenten voor muziekonderwijs of voor zorginstellingen delen met een groter publiek als dat relevant zou kunnen zijn. Zo willen we ook laten zien dat het een niet zonder het ander kan: voor betekenisvolle innovatie in andere sectoren zijn experimenten in de kunsten nodig. (zie ook volgende sectie)

Talentontwikkeling

We bieden kennis aan op het gebied van geluid, muziek en interactie voor verschillende doelgroepen en meer en minder formele onderwijsinstellingen: van lagere scholen tot het hoger onderwijs. We dromen van een gemeenschap van muziekdocenten (PO, VO, HBO, WO) die bij ons samen experimenteren met het muziekonderwijs van de 21e eeuw. Ook kunnen jonge kunstenaars bij ons hun eerste contacten leggen met een publiek buiten de academie of het conservatorium en kunnen professionals uit allerlei disciplines bij ons experimenteren met geluid en muziek.

Workshops

Er is een uitgebreid aanbod van workshops en seminars. Samenwerken zonder actief kennis te delen is eigenlijk *not done*. Kennisoverdracht is een mooie manier om onze internationale en nationale netwerken met elkaar te verbinden.

Tentoonstellingen

We hebben een permanente tentoonstelling van werk van verschillende kunstenaars, met daarnaast regelmatig wisselende exposities en er is altijd werk in uitvoering te zien.

Bijeenkomsten en concerten

Er is een levendig programma met veel soorten evenementen, van debatten tot live performances. Ook zullen we permanent op zoek zijn naar interessante tussenvormen van installaties, performances en concerten.

Cafe-restaurant/ontmoetingsplek

Samen eten en samen drinken om samen te leren en samen te werken. STEIM heeft al sinds jaar en dag een guesthouse, waar residents minstens zoveel van elkaar leren als van ons, en we hopen dat we deze fysieke ontmoetingsfunctie met deze nieuwe plannen nog verder uit kunnen bouwen.

Onderzoek

Steim onderzoekt al sinds 1969 de mogelijkheden van nieuwe technologie voor geluid en muziek: nieuwe instrumenten, performances, installaties, interactieve ruimtes en objecten. En nog steeds zijn we op zoek naar nieuwe muziek en nieuw geluid in kunst, design en in de samenleving.

Dit onderzoek doen we al sinds jaar en dag samen met makers en andere partners. We zijn nooit een lab geweest dat vanuit een ivoren toren werkt en dan op zoek moet naar gebruikers, maar hebben altijd gewerkt op basis van concrete vragen van makers die hun eigen praktijk willen verrijken. Deze samenwerking krijgt ook in TONE verder vorm.

1. Geluidskunst

De kern van onze experimenten: installaties en performances met fundamenteel vormonderzoek als belangrijkste doel. Compromisloos, artistiek gepositioneerd, omdat het kan, omdat we niet anders kunnen, omdat we ons vervelen, omdat er nog zoveel vragen zijn, omdat we nooit zijn uitgeleerd.

2. Geluid in Context

Experimenten met nieuwe contexten van en voor geluid: fysieke ruimte en fysieke objecten. Veel vernieuwing komt in de netwerksamenleving uit verbindingen. Nieuwe technologieën maken nieuwe relaties met fysieke ruimte en fysieke producten mogelijk (GPS, sensoren) en dergelijke nieuwe contexten laten ons op nieuwe manieren over geluid en muziek nadenken.

3. Geluid, Muziek en Samenleving

Eenzelfde argument geldt voor onderzoek naar nieuwe manieren om geluid en muziek in te zetten voor andere sectoren in de samenleving zoals zorg en onderwijs. Hier heeft STEIM al veel ervaring mee (denk aan het Art of Impact project waarin we muziekinstrumenten ontwikkelen voor mensen met een verstandelijke beperking) en ook in dergelijke projecten merken we dat ons eigen denken over geluid en muziek wordt aangescherpt.

Sound art is a contemporary art form that focuses on aural stimulation. Instead of interesting the eyes, like traditional painting, sound art uses music, produced sounds, and sound technology to create an artistic experience in listening and hearing. This relatively new art form has gained a passionate following as it reaches out to the art world in a new and distinct way.

(WisegEEK.com)

Voor wie?

TONE wordt een plek die in het teken staat van experimenteren met geluid en muziek. Er is een vaste collectie, er zijn tijdelijke tentoonstellingen en er wordt altijd gewerkt aan nieuwe experimenten. De manier waarop we verschillende soorten activiteiten bij elkaar brengen is nieuw en vernieuwend, maar we maken gebruik van en bouwen voort op bestaande kennis, activiteiten en relaties die bij ons en bij onze partners al in ruime mate aanwezig zijn. We blijven allemaal doen wat we al doen, maar we bundelen onze krachten om van elkaar te leren en om klinkende resultaten aan een groot publiek te presenteren: klassieke werken, hedendaagse successen, maar ook studentenexposities en -performances en werk in uitvoering.

Voor **makers** is het een lab om geestverwanten te ontmoeten en samen met hen en met ons te leren en te experimenteren. Kunstenaars, technici, architecten, ontwerpers, muziektherapeuten en doe-het-zelvers zijn allemaal even welkom om samen te werken en te spelen.

Voor **studenten en scholieren** is het een plek om te leren over geluid en muziek—dat kunnen studenten zijn van een kunstopleiding, maar ook uit het voortgezet onderwijs of van een technische universiteit die willen experimenteren met toepassingen van geluid en muziek in architectuur of produktontwerpen.

Voor de **muziekdocent** is het een plek om samen met andere docenten en met groepen scholieren te experimenteren met nieuw muziekonderwijs.

Voor **mensen met een verstandelijke handicap** is een het betoverende wereld van geluid en muziek die ze gevoelsmatig kunnen ervaren.

We zien deze uiteenlopende experimenten voor verschillende doelgroepen niet als een gebrek aan focus, maar juist als een bron van ideeën. Vernieuwing komt in de netwerksamenleving uit verbinding, niet uit isolement.

Partners

We werken samen met de volgende partners, die allemaal vanuit hun eigen activiteiten en kennis bijdragen aan TONE. Ons internationale netwerk bestaat voornamelijk uit vele individuele makers collega-instellingen over de wereld en daar zullen we dan zeker ook gebruik van maken, maar in dit stadium willen we ook vooral in Nederland zelf een netwerk van partners ontwikkelen waarmee we samen kunnen werken in operationele zin.

Er zijn gesprekken geweest met o.a. Muziekgebouw aan 't IJ, Gemeentemuseum Den Haag, Gaudeamus, De Appel, Sonic Acts, Fiber, De Brakke Grond, TodaysArt, HKU, Rietveld Academie, Koninklijk Conservatorium Den Haag, Conservatorium van Amsterdam, Hogeschool voor de Kunsten Utrecht. Over het algemeen reageren deze partijen enthousiast: van museale collecties die we kunnen gebruiken tot hedendaagse makers die graag nieuw werk willen maken voor een toekomstig TONE.

We zijn op zoek naar verschillende soorten samenwerking met verschillende soorten partners: voor het presenteren van bestaand werk, voor het ontwikkelen van nieuw werk of voor het onderzoek doen naar nieuw onderwijs op het gebied van muzikeducatie. Wie zich aangesproken voelt en geïnteresseerd is in nieuwe muziek en/of geluidskunst in de breedste zin des woords, wordt verzocht contact op te nemen.

Goed idee!?

Wij vinden van wel.

Wij zijn een vitaal netwerklab en ook onze partners hebben hun eigen levendige praktijk. Het enige dat we allemaal niet hebben is een goed pand met veel ruimte(s) voor het presenteren van experimenten met muziek en geluid.

We zijn dus niet het zoveelste plan voor een nieuw 'gebouw' waarvan de programmering dan later een probleem wordt. De inhoud komt uit onze praktijk en uit die van onze partners en is het tonen waard.

Daarom is het een goed idee. Met een eenmalige investering in nieuwe ruimte kunnen we allemaal vanuit de eigen praktijk samenwerken en een groter publiek bereiken.

Doe mee!

Dit gaat nog een hele klus worden. We kunnen niet zomaar naar een leeg pand verhuizen, er zal flink wat verbouwd moeten worden. We zijn dan ook op zoek naar partijen die ons daarbij kunnen helpen. We zijn op zoek naar:

- Ruimte: een pand met liefst zoveel mogelijk verschillende ruimtes.
- Geld: voor verbouwing en aanpassing van een pand.
- Vrienden: in dit stadium werken we graag met vrijwilligers. Van studenten tot renteniers, iedereen is welkom.
- Contacten bij stadsbesturen en gemeentes die het idee zien zitten.

Contact?

Neem contact op met een van ons:

Dick Rijken (dick@steim.nl), voor samenwerking en conceptontwikkeling.

Wouter Overgaauw (wouter@steim.nl), voor zakelijke kwesties en ideeën over huisversting.

Tijs Ham (tijs@steim.nl), voor projecten en inhoudelijke programmering.

Aarzel niet. Laat je horen!